

IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILARGA ISH HUJJATLARINI O'RGATISHDA AMALIY MASHG'ULOTLARNING ROLI

Ergashova Mashxura Amandjanovna

*Respublika imkoniyati cheklangan shaxslar uchun ixtisoslashtirilgan maxsus
texnikumning ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Bugungi kunda ta'lim tizimida inklyuziv yondashuvni rivojlantirish, imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun teng ta'lim sharoitlarini yaratish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Ushbu toifadagi o'quvchilarning kelajakda jamiyatda o'z o'rnini topishi, mehnat faoliyatida muvaffaqiyatli ishtirok etishi ko'p jihatdan ularning amaliy ko'nikmalariga bog'liq.

Xususan, ish hujjatlarini to'g'ri va savodli rasmiylashtira olish ko'nikmasi ularni ish bilan ta'minlash jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi.

Ish hujjatlarini o'rgatishda faqat nazariy bilimlar bilan cheklanib qolish yetarli emas. Chunki imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun bilimni amaliyot bilan bog'lash, real hayotiy vaziyatlarda qo'llash muhim hisoblanadi. Shu sababli, amaliy mashg'ulotlar orqali ish hujjatlarini o'rgatish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Ish hujjatlari — bu mehnat faoliyati jarayonida foydalaniladigan rasmiy hujjatlar bo'lib, ularga ariza, rma'lumotnoma, buyruq, tushuntirish xati, dalolatnoma, shartnoma va boshqa hujjatlar kiradi. Imkoniyati cheklangan o'quvchilarga ushbu hujjatlarni o'rgatish ularning huquqiy savodxonligini oshirish, mustaqil fikrlash va rasmiy muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Amaliy mashg'ulotlar ushbu jarayonda asosiy vosita hisoblanadi. Chunki ular orqali o'quvchilar hujjatlarni bevosita o'zlari tuzadi, to'ldiradi va tahlil qiladi. Masalan, ishga qabul qilish uchun ariza yozish yoki rezyume tayyorlash bo'yicha amaliy topshiriqlar berish orqali o'quvchi hujjatlarning tuzilishi, mazmuni va rasmiy talablarini yaxshiroq anglaydi. Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning eslab qolish qobiliyatini oshirib, bilimni mustahkamlaydi.

Amaliy mashg'ulotlarning yana bir muhim jihati — individual yondashuv imkoniyatidir. Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning jismoniy va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda topshiriqlar moslashtiriladi. Bu esa har bir o'quvchining o'z imkoniyatiga qarab bilim va ko'nikmalarni egallashiga yordam beradi. Shuningdek, guruhli va rolli mashg'ulotlar orqali o'quvchilarda muloqot madaniyati, ijtimoiy moslashuv va jamoada ishlash ko'nikmalari rivojlanadi.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham amaliy mashg'ulotlarning samaradorligini oshiradi. Kompyuterda hujjatlarni rasmiylashtirish, matn muharrirlaridan foydalanish imkoniyati o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini kuchaytiradi va ularni zamonaviy mehnat bozoriga moslashtiradi.

Amaliy mashg'ulotlar — bu o'quvchilarning bevosita faol ishtiroki asosida olib boriladigan ta'lim shaklidir. Imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlashda bunday mashg'ulotlar alohida ahamiyatga ega bo'lib, ular:

- murakkab tushunchalarni sodda va tushunarli shaklda o'zlashtirishga yordam beradi;

- ko'rish, eshitish va bajarish orqali o'rganish imkonini yaratadi;

- o'quvchilarning diqqatini jamlash va xotirasini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Amaliy mashg'ulotlar davomida o'qituvchi nazariy bilimlarni hayotiy misollar bilan bog'laydi. Masalan, ishga qabul qilish uchun yoziladigan arizani bosqichma-bosqich to'ldirish orqali o'quvchi hujjat tuzilishini yaxshiroq anglaydi.

Amaliy mashg'ulotlar natijasida imkoniyati cheklangan o'quvchilarda quyidagi kompetensiyalar shakllanadi:

1. Kasbiy kompetensiya

O'quvchi tanlagan kasbiga oid hujjatlarni mustaqil rasmiylashtira oladi.

2. Ijtimoiy kompetensiya

Ish beruvchi, hamkasblar bilan muloqot qilish, o'z fikrini hujjat orqali ifodalash ko'nikmasi rivojlanadi.

3. Axborot kompetensiyasi

Kompyuter va texnologiyalar yordamida hujjat tayyorlash, saqlash va tahrirlashni o'rganadi.

4. Shaxsiy rivojlanish kompetensiyasi

O'ziga bo'lgan ishonch ortadi, mustaqil ishlashga intilish kuchayadi.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan amaliy mashg'ulotlarni tashkil etishda quyidagi usullardan foydalanish maqsadga muvofiq:

- Namunaviy hujjatlar bilan ishlash

Tayyor hujjat namunalarini tahlil qilish va ularni qayta to'ldirish.

- Vaziyatli topshiriqlar

“Siz ishga kirmoqchisiz”, “Rahbar sizdan tushuntirish xati so'radi” kabi vaziyatlar asosida topshiriqlar berish.

- Rolli o'yinlar

Ish beruvchi va ish izlovchi o'rtasidagi suhbatni sahnalashtirish orqali hujjatlarning ahamiyatini tushuntirish.

- AKTdan foydalanish

Kompyuterda hujjatlarni yozish, formatlash va saqlashni o'rgatish.

- Individual yondashuv

Har bir o'quvchining imkoniyatidan kelib chiqib, topshiriqlarni moslashtirish.

Xulosa qilib aytganda, imkoniyati cheklangan o'quvchilarga ish hujjatlarini o'rgatishda amaliy mashg'ulotlar muhim pedagogik ahamiyatga ega. Ular o'quvchilarning nazariy bilimlarini real hayotiy vaziyatlar bilan bog'lab, mustaqil va ishonchli faoliyat yuritishiga zamin yaratadi. Amaliy mashg'ulotlar orqali shakllangan ko'nikmalar o'quvchilarning mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lishiga, jamiyatga

muvaffaqiyatli moslashuviga xizmat qiladi. Shu bois, ta'lim sharoitida ish hujjatlarini o'rgatishda amaliy mashg'ulotlarni tizimli va maqsadli tashkil etish muhim hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Pedagogik texnologiyalar va amaliy ta'lim metodlari. Yo'ldoshev J., Usmonov S. – Toshkent. Sharq 2020 y.
2. Imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlashda kompetensiyaviy yondashuv. "Ta'lim muammolari" ilmiy jurnali, 2022 y.
3. Kasbiy ta'limda amaliy mashg'ulotlarning ahamiyati. – Toshkent. Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2021 y.